

Järjestötyön arviointi, johtaminen ja markkinointi

Järvinen, Jarna

2017 Laurea

Järjestötyön arviointi, johtaminen ja markkinointi

Jarna Järvinen
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Jarna Järvinen

Järjestötyön arviointi, johtaminen ja markkinointi

Vuosi 2017

Sivumäärä 29

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä lohjalaiseen järjestötyöhön ja mahdollisiin haasteisiin, joita kolmannen sektorin palvelujen tuottajat kohtaavat nykyään. Tutkimuskohteina olivat erityisesti sosiaali- ja terveysalojen järjestöt ja toimijat. Tavoitteena oli pohtia keinoja, joiden avulla järjestöjen toimintaedellytyksiä voidaan ylläpitää ja kehittää.

Opinnäytetyö oli laadullinen ja perustui pääasiassa kirjallisiin lähteisiin vapaaehtoistyöstä, järjestötyön arvioinnista, järjestön johtamisesta ja markkinoinnista. Opinnäytetyön teorian ja pohdinnan tueksi tehtiin myös kirjallisuuskatsaus työn loppuvaiheessa. Viisi mukaan valikoitunutta tutkimustyötä tähdensivät yhteistyön tärkeyttä ja hyödyllisyyttä eri toimijoiden välillä kehitettäessä sosiaali- ja terveyspalveluita. Kirjallista ainestoa saatiin myös Lohjastuu-projektin tapaamisista, tapahtumista sekä seminaarista.

Lohjastuu-projekti 2014-2016 oli paikallisen Apuomena ry:n alkuunpanema ja Raha-automaattiyhdistyksen RAY:n (nykyään Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA) rahoittama hanke, jonka tarkoituksena oli tehdä lohjalaista järjestö- ja yhdistystyötä tunnetuksi sekä luoda yhteistyötä niiden, julkisten palvelujen, yksityisten yrittäjien ja Lohjan kaupungin välille.

Tässä opinnäytetyössä arvioitiin järjestötyön nykyisiä haasteita ja pohdittiin, miten järjestöjen itsearviointi, johtaminen ja markkinointi sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä, voisivat olla avuksi järjestötyössä tulevaisuudessa. Lohjastuu-projekti toimi esimerkkinä siitä, mihin suuntaan järjestötyötä, kansalaisille tarjottavia palveluja ja yhteistyötä eri tahojen välillä voidaan kehittää. Jatkossa voisi olla hyödyllistä tutkia, millä keinoin kolmannen ja neljännen sektorin työtä voisi tukea ja mahdollistaa sekä millä tavoin yhteistyön kehittäminen voisi edelleen jatkaa sote-muutoksen jälkeen.

Lohjastuu-projekti osoitti, että otollinen ilmapiiri ja asenteet yhteistyön tekemiseen olivat jo olemassa Lohjalla. Kiinnostus kansalaisten hyvinvoinnin kehittämiseen ja lisäämiseen löytyi eri toimijoiden tahoilta. Lohjastuu-projektin puitteissa järjestettiin aikaa, tapahtumia, tilanteita ja paikkoja, joissa kehittämistyö ja keskustelu oli mahdollista kaupungin, yritysten, järjestöjen ja yhdistysten välillä. Alueellinen kehitystyö voi edelleen jatkaa Kansalaistoiminnan Keskuksen perustamisen myötä. Tämä pyrkii tukemaan ja auttamaan paikallisten järjestöjen ja yhdistysten toimintaa. Kansalaistoiminnan Keskus jatkaa järjestötreffien, neuvonnan ja erilaisten koulutuksien järjestämistä alueen järjestöille, osana Apuomena ry:tä. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että monitahoinen paikallinen yhteistyö vahvistui.

Asiasanat: kolmas sektori, järjestöt, vapaaehtoistyö, arviointi, johtaminen, markkinointi

Jarna Järvinen

The assessment, management and marketing of voluntary organisations

Year	2017	Pages	29
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to find out about the work that voluntary associations do in Lohja. The aim was to reveal the potential challenges that the third sector organisations possibly face today. The main focus was on the work of Social and Healthcare organisations and actors. One of the purposes of this thesis was to discuss in what way organisations could develop their working methods and which measures they could take in order to maintain and continue their work in the society.

This thesis was qualitative in nature and the research method was based on a literary survey that was made at the concluding stage of this work in order to gather supportive research data and information concerning the main topics of this study. Five studies that were included in this work emphasized the importance and the usefulness of cooperation between the different sectors in a society. The secondary literature that was gathered focused firstly gaining information about voluntary work and secondly on the means to evaluate organisational action, management and marketing. Research material was gathered also by attending the meetings, events and a seminar that were organised by the Lohjastuu-Project.

Lohjastuu-Project 2014-2016 was managed by the local voluntary organisation called Apuomena and it was funded by the Finnish Slot Machine Association (FSMA) today known as the Funding Centre for Social Welfare and Health Organisations (STEA). The main purpose of Lohjastuu-Project was to communicate the ideology and the work that voluntary organisations do in Lohja and also to create collaboration and increase communal spirit among city of Lohja, Primary Healthcare, private sector workers and voluntary organisations.

The aim of this thesis was to consider and discuss the possible difficulties and concerns voluntary organisations have. The aim was to emphasize that by evaluating their own work and by investing in leadership and marketing the organisations may have appropriate tools for the future. A strong emphasis was also placed on finding that cooperation between the different agencies and sectors in the society is beneficial to the welfare of the citizens. Lohjastuu-Project served as an example of that. Further studies could be carried on the enabling ways to support the work of the third and fourth sector and also in which ways the cooperation shall continue after the political changes in social and healthcare provision.

In conclusion, it can be said that the motivation and the willingness to develop cooperation and more communal actions already existed in Lohja. Lohjastuu-Project enabled the political decision makers, workers in Primary Healthcare, private entrepreneurs, people from different organisations and associations to meet each other, discuss and consider the mutual goals for the future. The cooperation and the development on the local level can continue between different actors. It can be stated that a multilevel collaboration was strengthened. An additional funding was given from STEA in order to found an organisation called Kansalaistoiminnan Keskus which continues to organise help and support to local voluntary associations as a part of Apuomena. They will continue to organise meetings and training and giving advice to local organisations. It can be argued that the local cooperation was strengthened.

Keywords: Third sector, organisations, voluntary work, management, marketing

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Järjestötyö	7
2.1	Järjestötyön tavoitteita ja tuloksia	7
2.2	Kolmas sektori ja kansalaisyhteiskunta	8
2.3	Apuomena ry ja Lohjastuu-projekti 2014-2016	10
2.4	Järjestötyö ja vapaaehtoiset toimijat	10
2.5	Järjestöarviointi	12
2.6	Johtaminen	13
2.7	Markkinointi	14
3	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen etiikka	15
4	Tutkimuksen toteutus	16
4.1	Havainnointi ja osallistuminen	16
4.2	Kirjallisuuskatsaus	20
5	Tutkimustulokset	22
6	Johtopäätökset ja pohdinta	24
6.1	Johtopäätökset	24
6.2	Pohdinta	25
	Lähteet	26

1 Johdanto

Lohjalla käynnistyi 2014 kolmivuotinen Lohjastuu-projekti, jonka tarkoituksena oli perehtyä järjestötyöhön ja haasteisiin, joita paikalliset järjestöt kokevat heillä tänä päivänä olevan. Tavoitteena oli tehdä järjestötyötä tunnetuksi sekä lisätä yhteistyötä Lohjalaisten järjestöjen, yksityisten yrittäjien sekä kaupungin välillä. Laurea-ammattikorkeakoulun yhtenä tavoitteena on yhdistää opinnäytetöitä paikallisiin ja ajankohtaisiin projekteihin. Tämä opinnäytetyö aloitettiin Lohjastuu-projektin alkuvaiheessa. Tämän työn tavoitteena oli pohtia järjestötyön arviointia, johtamista ja markkinointia ja sitä voisiko näiden toimintojen avulla järjestöihin saada lisää resursseja, vapaaehtoistoimijoita ja näkyvyyttä. Opinnäytetyössä on hyödynnetty pääasiassa kirjallisia lähteitä. Lisäksi tutkimusaineistoa on saatu seminaarista, johon osallistui useita paikallisten järjestöjen edustajia, kaupungin työntekijöitä ja paikallisia yrittäjiä sekä projektiin kuuluvilta Järjestötrefeiltä, jotka järjestettiin Apuomena ry:n tiloissa. Niissä eri järjestöjen toimijat ja edustajat pohtivat järjestötyötä, sen haasteita ja tulevaisuutta Lohjalla.

Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin järjestötyöhön ja joihinkin ongelmiin, joita järjestöt tänä päivänä mahdollisesti pohtivat. Tutkimuskysymyksiä olivat seuraavat:

1. Minkälaisia haasteita järjestöillä on nykyään?
2. Miten järjestötyötä voisi johtaa ja markkinoida, jotta haasteisiin voisi mahdollisesti vastata tulevaisuudessa?

Lohjastuu-projekti oli yleishyödyllisen järjestön Apuomena ry:n toimeenpanema tapahtumien, kokoontumisien ja seminaarien kokonaisuus, jonka tavoitteena oli perehtyä muutoksiin järjestökentässä ja järjestötyössä Lohjalla. Tätä laajaa ilmiötä käsiteltiin myös tässä opinnäytetyössä, jotta järjestöjen omista tavoitteista ja heidän käsityksistään tulevaisuuden haasteista saadaan jonkinlainen kuva. Tarkoituksena oli tutkia järjestötyön organisaatiota ja vapaaehtoistyön merkitystä ja roolia sekä pohtia yhteistyön keinoja, joilla eri järjestöt voisivat vahvistaa ja keskittää osaamistaan. Useissa järjestöissä vapaaehtoiset ja aktiiviset jäsenet ovat jo iäkkäitä eläkeläisiä. Järjestöjä on kuitenkin määrällisesti paljon, joten oletettavaa on, että on olemassa myös järjestöjä, joissa toimijoiden ikä on nuorempi. Oli tärkeää myös perehtyä järjestötyön arviointiin, joka voi parhaimmillaan antaa arvokasta tietoa siitä, mitkä asiat järjestössä toimivat ja mihin pitäisi tehdä muutoksia. Järjestöjen olisi hyvä pohtia minkälainen toiminta ja vapaaehtoistyö ovat mielenkiintoisia ja houkuttelevia jäsenilleen. Millä tavoin järjestöt voisivat toimia houkuttaakseen ihmisiä toimintaan ja mitä keinoja voisi olla ennakoidakseen tulevaa?

2 Järjestötyö

2.1 Järjestötyön tavoitteita ja tuloksia

Järjestöt pyrkivät usein vaikuttamaan kansalaisten hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen kokoamalla ihmisiä yhteen, joilla on samankaltaiset kiinnostuksen ja auttamisen kohteet. Kolmas sektori täydentää julkisen sektorin tavoitteita ja palveluita, joten on merkityksellistä pohtia keinoja, joilla näiden tahojen yhteistyötä voisi lisätä. Rahoituksen saaminen nykyisessä taloustilanteessa voi olla hankalaa, joten yhteistyö eri tahojen kanssa voisi mahdollistaa erilaisia projekteja ja toimintoja, jotka muutoin voisivat jäädä toteutumatta. Yhteistyö voi mahdollistaa laajemman toiminnan vähentäen päällekkäisyyksiä, se yhdistää voimavaroja ja voi luoda uutta kiinnostusta tuodessaan yhteen erilaisia ihmisiä. (Särkelä & Tiippana 2005, 9 - 11; Piirainen ym. 2010, 12 - 15; Oravasaari & Järvensivu 2012, 27- 28.)

Kehittämishanke HYVE:n tarkoituksena oli aloittaa tutkimusta sosiaalisten palvelujen tuottamisesta sekä kartoittaa yhteistyön laajentamis- ja kehittämismahdollisuuksista erilaisten palvelujen tuottajien välille. Projektissa oli mukana Sosiaali- ja Terveysalan keskusliitto, yhteistyökaupunkeja, alueellisia järjestöjä ja kansalaisia. Rahoittajina olivat mukana kunnat sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA (ent. Raha-automaattiyhdistys RAY). Tämä projekti alkoi aikana, jolloin Suomen talous oli myös tiukalla ja rahaa kansalaisten tarpeisiin palveluihin ja toimintaan ei ollut saatavilla helposti. (Särkelä & Tiippana 2005, 10 - 11.) Suomessa 1990-luvulla eri tahojen ja järjestöjen toiminta oli itsenäistä eikä yhteistyöstä saati kumppanuudesta edes puhuttu. Palvelujen tarjonta ei läheskään aina vastannut asiakkaiden tarpeisiin. HYVE-projektin tavoitteena oli kansalaisten hyvinvoinnin tukeminen, jota katsottiin voivan lisätä voimavaroja yhdistämällä, tekemällä kokeiluja, lisäämällä tiedottamista, koulutautumista ja tutkimusta, jotta voitaisiin luoda juuri kansalaisten kannalta toimivia tukimuotoja. (Särkelä & Tiippana 2005, 10 - 11.)

Monitahoinen yhteistyö sekä avoin vuorovaikutus voivat parhaassa tapauksessa lähentää järjestöjä, julkisten palvelujen tuottajia sekä kansalaisia ja saada aikaan kumppanuutta, jonka avulla tarpeellisia ja mielekkäitä palveluja voidaan tarjota. HYVE-projekti onnistui luomaan uudenlaista yhteistyötä ja luottamusta eri toimijoiden välille. Sen aikana onnistuttiin luomaan pitkäjänteistä yhteistyötä sekä toimintaedellytyksiä järjestöjen ja julkisten palvelujen tuottajien keskuuteen. Eri toimijat havaitsivat, että yhteistyöllä saavutettiin myönteisiä kokemuksia, kestäviä tuloksia ja parannusta kansalaisten palveluihin. Projektin loppuessa kumppanuus, yhdessä tekeminen sekä voimien yhdistäminen ja kansalaisten palvelujen kehittäminen jatkuivat osallistuneiden kuntien, kaupunkien, järjestöjen ja kansalaisten toimesta edelleen. (Särkelä & Tiippana 2005, 18 - 24.) 2000-luvulla HYVE-projektin aikaansaama kehittämistoiminta jatkuu menestyksekkäästi Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa.

Myöhemmin sen ideologia ja tavoitteet ovat saaneet aikaan samansuuntaista toimintaa myös Länsi- ja Etelä-Suomessa sekä Pohjois-Suomen pienissä kylissä. (Särkelä & Tiippana 2005, 9.)

Lohjastuu-projektin ytimessä oli hyvin samanlaiset tavoitteet. Asetelman voisi ajatella olevan myös yhteneväinen tämän hetken taloustilanteen sekä järjestöjen toimintaedellytysten myötä. Erona on se, että halu yhteistyöhön ja kumppanuuteen sekä keskusteluun ja kehittämiseen oli jo olemassa Lohjalla, niin järjestöjen, yritysten kuin myös kaupungin taholta.

2.2 Kolmas sektori ja kansalaisyhteiskunta

Yhteiskunnassa voidaan sanoa toimivan erilaisia sektoreita, joiden toiminnan ja tarjottujen palveluiden sisällöt ovat erilaisia. Puhutaan julkisesta sektorista, yksityisestä sektorista, kolmannesta sektorista sekä neljännestä sektorista. Julkinen sektori käsittää valtion ja kunnat ja julkisen talouden, yksityinen sektori pitää sisällään yksityiset yritykset ja markkinatalouden, neljäs sektori koostuu yksilön perheestä, sukulaisista ja ystävistä. Kolmas sektori muodostuu yhteiskunnassa voittoa tavoittelemattomista järjestöistä, säätiöistä sekä erilaisista yhdistyksistä. (Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali 2017.)

Kolmannen sektorin toiminta voidaan ajatella myös osaksi nykyistä kansalaisyhteiskunnan käsitettä. Viime vuosikymmenien aikana kansalaisyhteiskunta käsitteenä sekä sen asema hyvinvoinnin tuottajana ja yksilön elämän parantajana tai puolustajana, on vakiintunut ja jopa vahvistunut. (Harju 2010, 7.) Enemmistö kansalaisista, virallisista tahoista sekä poliittisista päättäjistä ovat ymmärtäneet, että yksinomaan valtion ja kuntien toimesta, ei voida taata ihmisarvoista, hyvän elämän ehtojen mukaista arkea kaikille kansalaisille. Kansalaisyhteiskunnan ytimeen kuuluu kuitenkin myös yksilöiden vastuu ja osallisuus rakentaa sekä huolehtia niin itsestään kuin myös yhteisöistään. Yhteiskunnassa tarvitaan yksilöaktiivisuutta ja vastuunottoa omista mutta myös yhteisistä intresseistä. (Harju 2010, 7.)

Harjun mukaan (2010, 12) yhteiskuntakokonaisuuden voi ymmärtää niin, että ihminen on keskiössä, jota ympäröi yksityinen sektori, julkinen sektori, neljäs sektori sekä kansalaisyhteiskunta. Tässä jaottelussa tarkennetaan julkiseen sektoriin kuuluviksi myös kuntayhtymät ja seurakunnat, sillä vaikka seurakunnilla on paljonkin yhteisöllistä ja voittoa tavoittelematonta toimintaa, niillä on kuitenkin verotusoikeus ja ne kuuluvat julkishallintoon. Kolmas sektori on kansalaisyhteiskunta, johon sisältyy kaikenlainen vapaamuotoinen järjestö-, yhdistystoiminta sekä ammattiyhdistykset, poliittiset puolueet, uskonnolliset yhdyskunnat, uusosuuskunnat, säätiötoiminta, vapaa sivistystyö ja sosiaalinen media. (Harju 2010, 12.) Nykypäivänä voidaan tunnistaa myös yhteiskunnallisten liikeyrityksien syntymistä, joiden tavoitteena on parantaa tai luoda yhteisöllisyyttä. Niiden omistajat ohjaavatkin tuottoonsa omien tavoitteidensa mukaisesti eivätkä osinkoina omistajilleen. (Harju 2010, 13.)

Suomessa on ollut useita liikkeitä, joiden tavoitteena on ollut luoda mielekästä tekemistä ja aktiviteettia kansalaisille. Niitä voidaan pitää alkuunpanevinä voimina nykyiselle kansalaisyhteisölle sekä järjestötyölle. Näitä ovat olleet, esimerkiksi työväenliike, urheilu- ja ammattiyhdistysliikkeet, osuustoimintaliikkeet, raittiusliike, naisasialiike sekä nuorisoseuraliikkeet. Näiden pohjalta saivat alkunsa useat yhdistykset ja järjestöt, kuten myös puolueet ja osuuskunnat ja työväenopistot, opintokeskukset ja säätiöt. (Harju 2010, 13.)

Harjun (2010, 14) mukaan kansalaisyhteiskunta on kuitenkin laajempi kokonaisuus kuin pelkkä järjestö- ja vapaaehtoistyö. Siihen kuuluu ajatus omaehtoisesta yksilöstä ja yhteiskunnasta, jossa vallitsee vapaaehtoisuus ja valinnaisuus, siihen kuuluvat yhtäläisesti maallikot ja ammattilaiset, sitä määrittää joustavuus ja riippumattomuus, siellä voi toteuttaa yhteisöllisyyttä ja paikallisuutta, siellä hallitsevat eettiset arvot sekä solidaarisuus. Tällaisessa kansalaisyhteiskunnassa ihminen ja yhteisöt voivat toteuttaa toiveitaan ja pyrkimyksiään. (Harju 2010, 15.) Näin ollen voisi todeta, että kolmas sektori tarjoaa puitteet ja mahdollisuudet mielekkääseen toimintaan ja aktiviteettiin yksilöille ja kansalaisyhteiskunnan ilmapiiri ja perusajatukset mahdollistaisivat niiden toteuttamisen. Yhteiskunnassa kaikki ihmiset ovat niin toimijoita kuin toiminnan kohteita ja vahvassa kansalaisyhteiskunnassa palveluita voidaan tuottaa parhaalla tavalla voittoa tavoittelemattomassa hengessä yksilöiden parhaaksi. (Harju 2010, 15.)

Aiemmin yhteiskunnassa on ollut selkeämpi jako julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Harjun (2010, 16) mukaan rajat ja yhteiskunnan toiminnot muuttavat muotoaan ja hakevat uusia malleja. Kansalaisyhteiskunnan rooli on tässä muutoksessa keskeinen, sillä ilman sen sisältämää ydintä ja toiminta-ajatuksia ei yhteiskunta kokonaisuutena voi olla olemassa. Osa muutosprosessista on, että valtio on siirtänyt useita toiminnallisia ja taloudellisia vastuita kunnille. Taloustilanteen ollessa heikko, julkinen sektori on kääntynyt palveluita tarjotakseen niin yksityisen sektorin kuin myös järjestöjen ja säätiöiden puoleen. (Harju 2010, 17.)

Kansalaisyhteiskunnan rakentuminen ja vahvistaminen tasapainottaa yhteiskuntaa kokonaisuudessaan. Pelkästään markkinahenkinen yhteiskunta olisi pahimmillaan kilpailevaa ja kuluttavaa. Neljäs sektori ei voi vastata yhteiskunnan toiminnoista kokonaisuudessaan ja julkisen sektorin ollessa yksinään vastuussa yhteisistä toiminnoista, vaarana olisi jämähtää rutineihin ja byrokratiaan, jolloin muutos ja vaihtoehdot voisivat jäädä puuttumaan. (Harju, 2010, 18.) Sen sijaan, toimivassa kansalaisyhteiskunnassa, ihmiset voivat yksilöinä osallistua, toimia ja vaikuttaa. Sen ideologian turvin voidaan parantaa monien elämänlaatua, voidaan lisätä yhteisöllisyyttä, lisätä yksilöitä tukevaa toimintaa ja näin vahvistaa yhteiskunnan sosiaalista pääomaa sekä demokratiaa. (Harju 2010, 19.)

2.3 Apuomena ry ja Lohjastuu-projekti 2014-2016

Apuomena ry:n perusti 17 järjestöä vuonna 1998 ja 2015 siihen kuului 59 jäsenjärjestöä. Se on yleishyödyllinen järjestö, joka saa toimintaansa rahoitusta Lohjan kaupungilta, Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskukselta sekä RAY:ltä (nykyään STEA). Toiminta-ajatuksena on alusta lähtien ollut ikääntyneistä, vammaisista, veteraaneista ja työttömistä huolehtiminen, heidän auttamisensa ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy. (Apuomena 2015.) Nykyään Apuomenaan kuuluu 67 jäsenyhdistystä, joista noin 30 on sosiaali- ja terveysjärjestöjä ja loput ovat eläkeläisjärjestöjä, asukasyhdistyksiä ja liikuntajärjestöjä. (Facebook Apuomena ry 2017.)

Apuomenan hallinnoima ja organisoima, RAY:n rahoittama Lohjastuu-projekti alkoi 1.4.2014 ja jatkui 31.12.2016 saakka. Keskeisimpinä tarkoituksina oli kartoittaa ja jäsentää lohjalais-ten järjestöjen ja yhdistysten toimintaa sekä kehittää ja luoda toimivia ja ehkä uusiakin yhteistyömalleja eri järjestöjen, paikallisten yritysten ja Lohjan kaupungin välille. Projektin tarkoituksena oli myös tuoda esille paikallisten järjestöjen toimintaa ja saada näkyvyyttä järjestötyön mahdollisuuksille aktivoida väestöä ja tarjota mielekäästä tekemistä kansalaisille. Tavoitteena oli tukea ja kehittää kansalaisten mahdollisuuksia myös yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä nostaa esille sekä vahvistaa ajatusta yhteisvastuusta.

Kaupungin, paikallisten yritysten ja järjestöjen toimijoille lähetettiin projektin alussa sähköinen kyselylomake heidän toiveistaan ja tarpeistaan. Näin saatiin muodostetuksi käytännön tavoitteita projektille. Ohjelmaan sisältyi uusien ideoiden toteuttamista, erilaisten hankkeiden, tapahtumien ja koulutuksien järjestämistä. Toimijoiden kanssa keskusteltiin säännöllisesti ja projektin toteutumista ylläpidettiin verkostotapaamisilla ja aktiivisella tiedon jakamisella toimijoiden kesken. Tavoitteina olivat uusien yhteistyökumppaneiden saaminen ja yhteistyömuotojen luominen Lohjan alueelle. Projektin kulkua ja edistymistä pystyi seuraamaan Facebookissa ja Twitterissä. (Apuomena 2015.) Lohjastuu-projektin päättyessä perustettu Kansalais-toiminnan Keskus jatkaa paikallisten järjestöjen ja yhdisten toiminnan tukemista osana Apuomena ry:tä. He tiedottavat tapahtumistaan ja toiminnastaan edelleen sosiaalisessa mediassa Kansalaiskeskuksen ja Apuomenan internetsivuilla, Facebookissa ja Twitterissä sekä projektia aikana perustetussa Lohjalaiset-portaalissa. (Apuomena 2017; Lohjalaiset 2017.)

2.4 Järjestötyö ja vapaaehtoiset toimijat

Vapaaehtoistyö on palkatonta tekemistä ja toimintaa, joka vaatii asianomaiselta motivaatiota ja halua tehdä vapaa-ajallaan työtä. Tapahtumien, retkien ja erilaisten toimintojen järjestäminen ja ylläpito vaativat hyvin sujuakseen työtä. Järjestöissä, jotka organisoivat toimintaa, on palkattuja ihmisiä, mutta ilman vapaaehtoisten antamaa panosta, toimintaa ei olisi. Useille vapaaehtoisille motivaationa toimii kiinnostus järjestöön, sen toimintaan ja aatteisiin.

Usein ihmisen oma elämäntilanne, harrastukset ja kiinnostuksen aiheet ohjaavat yksilöä tietynlaisten järjestöjen toimintaan mukaan. Niihin yhdistyy samalla halukkuus auttaa ja tehdä jotain hyödyllistä (Karreinen, Halonen, & Tennilä 2010, 9 - 12.)

Ihmisten vapaa-aika on lisääntynyt vuosikymmenten aikana ja sisältöä elämään haetaan muus-
takin kuin työstä (Ylikännö 2011, 18 -19). Kuitenkin ihmisen ollessa poissa työstä, arjen tehtä-
vätkin on suoritettava, esimerkiksi kaupassa käynnit, lasten hoito, vanhemmista sukulaisista
huolehtiminen, lisäksi on nukuttava ja syötävä. Tutkimuksissa on todettu, että vapaa-ajan li-
sääntyessä myös kiireen tunteminen on lisääntynyt. Yhä useampi yksilö tuntee, että nykytilan-
teessa on oltava henkisessä valmiustilassa vastaamaan työnantajan tarpeisiin ja vaatimuksiin
myös vapaa-ajalla. Yhteiskunnassa voidaan ajatella olevan oletuksia ja arvoja, jotka säätele-
vät ihmisten käsityksiä ja toimintaa heijastuen, esimerkiksi työnteon, koulutuksen, perheen
perustamisen ja eläköitymisen toteuttamiseen. (Ylikännö 2011, 19 - 20.)

Useita motivaatioita vapaaehtoistoiminnan tekemiseen kuitenkin löytyy. Esimerkiksi juuri halu
auttaa ja tehdä vapaa-ajalla jotain hyödyllistä, halu saada työnteon tilalle tekemistä, halu
laajentaa sosiaalista ympäristöään ja solmia uusia ystävyys-suhteita, mahdollisuus kerryttää
työkokemusta tai saada opintopisteitä ja erilaiset mahdollisuudet vaikuttaa. Vapaaehtois- ja
järjestötyön, on näin ollen pystyttävä tarjoamaan mielekästä ja innostavaa tekemistä, jotta
yksilö sitoutuisi järjestön toimintaan tai kampanjaan, eikä väsyisi siihen muun ohella. (Orava-
saari & Järvensivu 2012, 27- 28.)

Järjestöjen tehtävänä on tunnistaa ihmisten erilaisuus ja vahvuudet, joiden avulla yksilön on
mielekästä toteuttaa työtään järjestössä. Vapaaehtoisen työpanoksen on oltava sopivaa ja
kiinnostavaa tekijälleen, muuten on vaarana vapaaehtoisen uupuminen ja kyllästyminen. Jär-
jestöjen onkin hyvä pohtia erilaisia ja eri tavalla aikaa vieviä tehtäviä, joiden avulla vapaaeh-
toiset voivat toimintaan sitoutua. Vapaaehtoistoiminnan ja järjestötyön hankaluutena ja var-
jopuolena saattaa monesti olla se, että toimijoilta vaaditaan liikaa. Tehtäviä tulisi olla tar-
jolla hyvin aktiivisille kuin myös kevytaktiiveille. (Karreinen ym. 2010, 9 - 12.)

Tutkimusten mukaan järjestöjen määrä on yhteiskunnassamme kasvanut viime vuosikymmen-
ten aikana. Tämä osaltaan voi johtaa siihen, että vapaaehtoisten toimijoiden sitoutuminen
yhden järjestön toimintaan vähentyy tai lyhenee kestoaltaan. Monille vapaaehtoisille voikin
näistä syistä olla kiinnostavaa osallistua projektiluontoisesti ja tapahtumakohtaisesti eri jär-
jestöjen toimintaan. Vapaaehtoiset odottavat enenevässä määrin myös näkevänsä tuloksia
toimintansa suhteen ja saavansa vastinetta työlleen. (Ilvonen 2011, 37 - 38.) Vaikka yksilöta-
solla motivaationa onkin useimmiten halu auttaa ja tehdä jotain hyödyllistä, järjestötoimin-
nan keskeisenä toimintaperiaatteena on myös vaikuttaa asioihin ja muuttaa asioiden tilaa.
Kaikille yksilöille ja järjestöaktiiveille tämä ajatus ei aina ole selkeä, eikä sitä välttämättä

koeta tärkeäksi. Varsinkin paikallisesti toimivissa järjestöissä painotuksen katsotaan olevan vapaaehtoisuudessa, vertaistuki- ja virkistystoiminnassa, ei niinkään yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. (Ilvonen 2011, 37 - 38.)

Ehkä vaikuttamisen ja aktiivisen muutoksen tekemisen tulisi olla selvemmin esillä järjestötyössä. Tämä voisi motivoida järjestöjen aktiiveja toimijoita kuin myös houkutella uusia jäseniä ja synnyttää erilaisia toimintatapoja, kun työssä voitaisiin nähdä aito vaikuttamisen ja muutoksen mahdollisuus. Useimmille vapaaehtoistyötä tekeville syy toimia vapaaehtoisena on halu tehdä hyvää, mutta oletettavasti myös valitun järjestön keskeiset toimintaperiaatteet ja ajatukset tuntuvat tärkeiltä henkilökohtaisesti. On tutkittu, että varsinkin nykyään monet kansalaiset kokevat vaikuttamisen ja pyrkimyksen muuttaa asioita yhä tärkeämmiksi. Järjestötyö tuntuu mahdollisesti vieraalta, jäykältä ja hitaalta rakenteeltaan ja säännöiltään. Sosiaalisen median lukuisat eri tavat ja kanavat tarjoavat ihmisille mahdollisuuden ilmaista ajatuksiaan nopeasti ja laajasti. Siellä palautteenkin saaminen tapahtuu nopealla tahdilla. (Ilvonen 2011, 37 - 38.) Olipa motivaationa halu auttaa ja tehdä jotain hyödyllistä, vaikuttaa paikallisesti tai jopa valtakunnallisesti tai uusien tuttavuuksien tekeminen ja mielekäs harrastaminen vapaa-ajalla, olisi järjestöjen hyvä pitää mielessä, että kiinnostava ja hyvin organisoitu perustoiminta ja mahdollisuus erikokoisiin tehtäviin ja sitoutumiseen olisi tarjolla. (Karreinen ym. 2010, 24.)

2.5 Järjestöarviointi

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimeenpanema Järvi-hanke 2005 -2009 keskittyi tutkimaan arvioinnin merkitystä ja keinoja sen toteuttamiseen järjestötyössä. Keskeisenä ideana on, että arvioinnilla on merkitystä työn laatuun ja tuloksellisuuteen. Tavoitteena oli järjestöjen arviointiosaamisen vahvistaminen, joka auttaa toiminnan kehittämisessä, lisää työn vaikuttavuutta ja hyötyä ja antaa työkaluja hankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Arviointiprosessiin tulisi osallistua järjestön johtajat, työntekijät, vapaaehtoiset toimijat ja asiakkaat. Näin kaikkien tietoisuus, ymmärrys ja asiantuntijuus voivat vahvistua ja lisätä työn hallittavuutta ja suunnitelmallisuutta. (Juvakka & Särkelä kirjassa Näkökulmia järjestöarviointiin 2009, 3 - 4.)

Työn arviointia ei tulisi ajatella negatiivisesti eikä arvosteluna tehdystä työstä. Tavoitteena olisi rohkeasti arvioida mikä hankkeessa, projektissa tai toiminnassa on onnistunut mutta myös missä asioissa on kehittämisen varaa. Järjestelmällinen ja kokonaisvaltainen arviointi parhaimmillaan auttaa kohdentamaan resurssit ja voimavarat niin, että työ on kaikille tekejiä mielekäästä ja siitä saadaan tietoa, jolla järjestön työtä voidaan kehittää ja suunnitella. Onnistunut arviointiprosessi lisää avoimuutta ja laajentaa kaikkien osallistujien tietämystä ja ymmärrystä järjestön toiminnasta, tavoitteista, hyödyistä ja vaikutuksista. (Koskinen-Ollonqvist, Paija, Pantzar, Saikkonen & Savolainen 2009, 7 - 10.)

Järjestöt ja yhdistykset pystyvät tarjoamaan ihmisille tapoja vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin ja tilanteisiin. Julkinen ja yksityinen sektori ovat enemmän sidoksissa rahaan, lakeihin ja säädöksiin sekä tavoitteisiin ja tuloksien saavuttamiseen. Kolmannen sektorin järjestöt voivat painottaa toiminnassaan enemmän yhteisöllisyyttä, vertais- ja kansalaistoimintaa ja yhteisvastuuta. Ne voivat toimia läheisemmin yksilötasolla ja tuntevat jäsentensä ja asiakkaittensa tarpeet ja toiveet arjessa toiminnan pitkäjänteisyyden ja yhteisöllisyyden vuoksi. Järjestöillä on aikaa ja halua kuunnella jäsentensä ja kansalaisten mielipiteitä ja mahdollisuus joustavammin kehittää toimintaansa kuin julkisella sektorilla. (Piirainen, Kuvaja-Köllner, Hokkanen, Mannelin & Kettunen 2010, 12 - 13.)

Toiminnan kehittäminen vaatii aina arviointia. Myös toimintaan osallistuvat ihmiset, jäsenet, yhteistyökumppanit ja rahoittajat haluavat tietoa sen vaikutuksista. Työn ja toiminnan arviointi prosessina kokoaa aina yhteen järjestön perimmäiset tavoitteet ja syyn olla olemassa. (Piirainen ym. 2010, 78, Koskinen-Ollonqvist ym. 2009, 12.) Tulokset auttavat järjestöä lisäksi ohjaamaan valintoja ja päätöksiä toimintamuotojen kehittämisessä, laajentamisessa ja kohdentamisessa. Arviointiprosessin avulla saadaan kaikkien osapuolten äänet kuuluviin ja voidaan esitellä toiminnan tuloksia, vaikutuksia ja mielipiteitä toiminnasta. (Koskinen-Ollonqvist ym. 2009, 12.)

2.6 Johtaminen

Märkjärvi (2012) on kirjoittanut järjestön johtamisesta ja korostaa sen perustehtäviksi kommunikaation ja yhteistyön sekä niiden kehittämisen. Ydinalueena on johtaminen ja viestintä. Organisaation viestintään kuuluu kaikenlainen informaation välitys sekä kaikki työn tekemistä ja yhteistyötä lisäävä toiminta, joilla organisaatiota johdetaan ja tehdään tunnetuksi niin sisäisesti kuin ulkoisestikin. Viestintä ja sen kehittäminen kuuluu jokaiselle organisaation jäsenelle (Märkjärvi 2012, 54 - 55).

Viestintä on oleellinen osa minkä tahansa organisaation, järjestön ja yhteisön toimintaa. Sen tulee olla tavoitteellista ja tiedostettua, ei hajanaista tiedonjakoa, jota tuottavat vain tietyt siihen määrättyt yksilöt. Siukosaari (1999, 19) sekä Vuokko (2009, 40) kirjoittavat erilaisista työvaiheista, jotka kuuluvat viestinnän vaiheisiin. Siukosaaren (1999, 19) mukaan on neljä eri vaihetta, joista muodostuu yhtenäinen toimintamalli. Aluksi on selvitysten tekeminen, joiden avulla saadaan tietoa siitä, mitä ihmiset tietävät tai luulevat yhteisöstä. Selvitysten avulla saadaan myös selville mitä odotuksia sille on asetettu. Vuokon (2009, 40) kirjoituksessa puhutaan vaikutuksen portaista organisaation markkinoinnissa, joissa alimpana on tuntemattomuus. Yksilö ei ole ikinä kuullutkaan koko yhteisöstä eikä asiasta.

Toisena vaiheena on suunnittelu ja päätöksenteko, jossa kartoitetaan ja päätetään kohderyhmä ja yhteistyötahot, joille halutaan viestiä ja tehdä tunnetuksi organisaation yhteisökuva (Siukosaari 1999, 19). Vuokon (2009, 41) toisena vaiheena on tietoporras, jossa yksilöllä on käsitys kyseisestä organisaatiosta ja sen toiminnasta. Tässä vaiheessa markkinointiin tulee panostaa, koska positiivisen vaikutuksen saamiseksi organisaation on hyvä olla tunnettu sekä pystyä panostamaan toimintaansa kohderyhmän odotusten mukaisesti.

Kolmantena vaiheena tulee tavoitteellinen ja suunnitelmallinen viestintä, jossa toimintaa ohjaa kaikkien osallistuminen viestintään ja informaation jakamiseen. Kaikkien tulee tietää miten ja miksi viestitään. (Siukosaari 1999, 19 - 20.) Vaikutuksen portaissa seuraava vaihe koostuu mielikuvista, joita yksilöllä on. Ihminen pohtii, onko organisaatiossa työtä tai toimintaa, joka kiinnostaa. Kohderyhmän päätöksiin vaikuttavat ne mielikuvat, joita heillä on asiasta. Tällöin organisaation on hyvä tietää kohderyhmän mielikuvista ja asenteista, sekä pohtia millä tavoin toimintaa tulisi jatkaa tai muuttaa. (Vuokko 2009, 41.)

Viimeinen vaihe on tulosten arviointi. Se tapahtuu joko koko projektin päätyttyä tai väliarvioina. Se on välttämätön vaihe viestinnän suunnittelun ja kehittämisen kannalta. (Siukosaari 1999, 20.) Vaikutuksen portaissa viimeinen vaihe on toiminnan portaat. Siinä yksilö ottaa yhteyttä organisaation tai osallistuu tapahtumaan, päättää liittyä mukaan, päättää ostaa tai muuten tukea toimintaa. Tästä saatava kokemus luo joko positiivisen tai negatiivisen mielilehtymän, joka määrittää jatkon yksilön toiminnalle. Onnistunut viestintä ja markkinointitoiminta saa aikaan positiivisia kokemuksia ja luo hyviä mielikuvia organisaatiosta ja sen toiminnasta. (Vuokko 2009, 41.)

2.7 Markkinointi

Markkinointia ei tule ajatella pelkästään voiton tavoitteluun tai yksityisten yritysten toimintamaailmaan kuuluvaksi. Kolmannen sektorin järjestöjen ja yhdistysten tulee tänä päivänä markkinoida itseään yhtä lailla. Tavoitteena tulee olla sen olemassaolon syyn ja idean esille tuominen ja vapaaehtoisten tekijöiden saaminen mukaan toimintaan. Se on parhaimmillaan tapa ajatella ja organisoida toimintaa, jonka avulla voidaan saavuttaa halutut tavoitteet. (Vuokko 2009, 38.) Vallo ja Häyrinen (2014, 22 - 23) korostavat juuri tavoitteellisuutta markkinoinnissa. Sen avulla voidaan saavuttaa näkyvyyttä, esitellä omia tuotteita ja tarjota palveluita sekä välittää arvoja ja visioita. Tavoitteina voivat olla myös uusien asiakkaiden tai yhteistyökumppaneiden saaminen, nykyisten suhteiden ylläpitäminen ja lujittaminen tai omien työntekijöiden motivoiminen, kouluttaminen tai valmentaminen.

Markkinoinnin tulee olla vaikuttavaa. Sen ei pidä pelkästään kertoa faktoja tai antaa informaatiota. Kuten aiemmin on todettu, järjestöjen toiminta vaatii rahaa ja se vaatii ihmisiä, jotka antavat aikaansa ja työpanoksensa ilman rahallista korvausta. Motivaatiota ja

halua tarvitaan, joten markkinointistrategian tulee ottaa huomioon kohderyhmä sekä vapaaehtoiset tekijät ja pyrkiä vastaamaan niiden tarpeisiin, toiveisiin ja kiinnostuksen kohteisiin. (Vuokko 2009, 39.) Järjestön markkinoinnissa olisi hyvä myös ottaa huomioon niin kutsutut neljännen sektorin yhteenliittymät, jotka koostuvat, esimerkiksi kotitalouksista, perheistä ja ystävistä. Tiedottaminen ja tiedonkulku, ajatukset ja niistä monesti syntyvät toiminnot ja tapahtumat saavat alkunsa tänä päivänä usein sosiaalisessa mediassa ja epämuodollisissa tilanteissa. (Vuokko 2009, 15.)

Erilaiset tapahtumat voivat muodostaa tavoitteellisen markkinoinnin ytimen, jota muut keinot, kuten suoramarkkinointi, sosiaalisen median kanavat ja mainonta voivat tukea. Nimenomaan yhdistyksissä ja järjestötyössä tapahtumat ja niiden markkinointi voivat lisätä niiden tunnettavuutta, lisätä halua liittyä jäseneksi, sitouttaa jäseniä aktiivisesti sekä tuoda niiden arvoja ja toiminnan merkitystä laajemmin esille ja suuremman yleisön tietoisuuteen. (Vallo & Häyrynen 2014, 30 - 31 ; Vuokko 2009, 50 - 52.)

Vaikka yleishyödylliset organisaatiot ja järjestöt eivät tavoittelekaan voittoa, tarvitsevat ne rahaa ja lahjoituksia toimintaansa sekä vapaaehtoisia työntekijöitä. Lahjoitusten ja toiminnan mahdollistavan rahan saaminen, asiakkaiden ja yleisön kiinnostuksen saavuttaminen ja vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytoiminen synnyttää myös kilpailua, koska ihmisten aika ja resurssit ovat rajalliset. (Vuokko 2009, 50 - 52.) Usein yritysten markkinoinnissa ja kilpailutilanteessa tarjonta voi ylittää kysynnän, mutta yleishyödyllisten organisaatioiden ongelmana on päinvastainen. Kysyntää on yli tarjonnan. Kaikille asiakkaille ei voida tarjota olemassa olevia palveluita, koska työntekijöitä eikä rahallista tukea ole riittävästi. Järjestöjen ja yhdistysten haasteena onkin löytää uusia ja tehokkaita tapoja toimintansa turvaamiseen. (Vuokko 2009, 53.)

3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen etiikka

Tieteellisen tutkimuksen tulee aina olla suoritettu yleisesti hyväksyttyjen eettisten normien ja käytänteiden mukaan. Tutkijan tulee olla rehellinen, huolellinen ja tarkka itse tutkimustyössä, aineiston keruussa, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä aineiston ja tutkimuksen arvioinnissa. Tutkijan tulee olla avoin ja vastuullinen tutkimuksen tuloksista ja asi-aankuuluvasti ilmoittaa ja merkitä huolellisesti viittaukset ja lähteet työhönsä. Rahoituslähteet ja sidonnaisuudet tulee ilmoittaa ja mahdolliset esteellisyydet tulee huomioida ennen osallistumista päätöksentekoon ja arviointiin. Tutkimuksessa tulee ottaa huomioon eri osapuolten oikeudet ja vastuut. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2015.)

Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden tutkia haluttua ilmiötä ja antaa siitä syvällisempää tietoa (Kananen 2014, 17). Laadullisen tutkimuksen periaatteet ohjaavat tutkimusprojektiä kokonaisuudessaan, aineiston keräämisestä sen pohdintaan saakka. Aineistoa tulee kerätä ja tulkita koko prosessin ajan, kunnes tutkija ymmärtää haluamansa ilmiön ja voi sen selittää syvällisemmin. (Kananen 2014, 19.) Tutkimuksen lopussa tulisi ilmiöstä saada ymmärrettävä käsitys. Yleisesti tulisi pyrkiä siihen, että tuloksia voisi käyttää lisääntyneen ymmärryksen ja päätöksenteon tukena kehittämistyössä ja toiminnassa. (Kananen 2014, 20.)

Tutkimuksen arviointiin ja sen luotettavuuteen liitetään yleisesti käsitteet pätevyys - validiteetti ja toistettavuus - reliabiliteetti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231 ; Nieminen 2006, 215). Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että nämä lähinnä määrälliseen tutkimukseen kehitetyt arviointikriteerit eivät päde samalla tavalla laadullisen tutkimuksen arviointiin. Näiden kriteerien mukaan laadullisen tutkimuksen validiteetti on heikko, koska siinä ei saada riittävän edustavaa otantaa ja aineiston keräämisessä saattaa olla puutteita. Samoin kärsii tutkimuksen reabiliteetti, koska laadullisessa tutkimuksessa on mahdollisuus selittää asioita eri tavoilla, joka antaa sijaa virhetulkinnoille. (Nieminen 2006, 215.)

Hirsjärvi ym. (2009, 231) kirjoittavat, että mittarit ja lomakkeetkaan eivät aina tarjoa todennukaista tai todellista tietoa, koska vastaajat ovat saattaneet ymmärtää kysymykset eri tavalla kuin tutkija. Lisäksi voidaan todeta, että kaikki tutkimukset liittyen ihmisiin ja kulttuuriin ovat ainutlaatuisia, eikä niitä voida toistaa täysin samankaltaisina jossain muualla eikä olettaa, että kahden eri tutkijan suorittama tutkimus aiheesta olisi vertailtavissa keskenään. Tutkimuksiin sisältyy aina tutkijan omia tunteita, havainnointia ja tulkintoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 231 ; Nieminen 2006, 215.)

Tässä opinnäytetyössä luotettavuuteen pyrittiin arvioimalla työtä jatkuvasti sen edetessä kirjaamalla tarkasti havainnot ja asiat muistiin. Kirjalliset lähteet on merkitty asianmukaisesti lähdeluetteloon. Kirjoittaja kertoi tapahtumissa ja järjestötapaamisissa olevansa sairaanhoito-opiskelija Laurea-ammattikorkeakoulussa ja tekevänsä Lohjastuu-projektista opinnäytetyötä. Tehdyt päätökset, valinnat ja aineiston keruu kerrottiin selkeästi ja perusteltiin. Opinnäytetyö annettiin sen edetessä avoimesti ohjaavan opettajan, kanssaopiskelijoiden ja projektin vetäjien luettavaksi ja tarkasteltavaksi rakentavan palautteen saamiseksi.

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Havainnointi ja osallistuminen

Havainnointi on yksi tutkimusmetodi, jota voidaan käyttää aineiston keräämiseen tutkimuksessa. Se on tietoista tarkkailua, jota voidaan toteuttaa rajatuissa olosuhteissa, esimer-

kiksi laboratoriossa tai luonnollisissa ympäristöissä. Luonnollisessa ympäristössä tehty havainnointi sitoo tutkittavan ilmiön tai asiat aina siihen ympäristöön ja asiayhteyteen, jossa se tehdään. (Vilkkä 2006, 37.) Havainnointi sopii erityisesti laadullisiin tutkimuksiin, koska aineistoa saadaan paljon ja ne voivat olla hyvin monitahoisia. Havainnointitilanteita ei myöskään voida toistaa samanlaisena. (Vilkkä 2006, 38.)

Jäsenneltyä havainnointia voidaan käyttää kun tutkimustilanne on ennalta suunniteltu. Sen toteuttamiseksi vaaditaan tarkkaa suunnitelmaa ja muistiinpanomenetelmää. Se edellyttää myös tarkistuslistojen, luokittelun ja mittaasteikon luomista. Tutkimusongelma ja kohde on oltava selvillä ennen havainnoinnin alkamista ja se yleensä tapahtuu rajatuissa oloissa. (Vilkkä 2006, 38 - 39.) Vapaa havainnointi soveltuu paremmin laadulliseen tutkimukseen. Sen avulla voidaan saada tietoa sosiaalisista ympäristöistä ja vuorovaikutuksesta, kulttuurista ja merkityksistä. Vapaa havainnointi vaatii aikaa sekä tutkijan osallistumista tilanteisiin. Havainnoinnissa saadun tiedon määrä on suuri ja tutkijan ollessa osa ilmiötä, vaikeutena on arvioida sen laadukkuutta ja edustavuutta. Tutkijan on hyvä pohtia onko tarkoituksenmukaista kerätä tutkimustietoa havainnointimetodin avulla. (Vilkkä 2006, 40 - 41.)

Havainnointia voidaan yleisesti toteuttaa viidellä eri tavalla. Ne määrittelevät tutkijan tavan havainnoida. Havainnointi jaetaan tarkkailevaan havainnointiin, osallistuvaan havainnointiin, aktivoivaan osallistuvaan havainnointiin, kokemalla oppimiseen ja piilohavainnointiin. (Vilkkä 2006, 42.) Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu toimintaan ennalta suunnitellun ajan ja toimii yhdessä muiden osallistujien keskuudessa. Tutkijalla on pääsääntöisesti jo teorian tietoa ja näkökulmia asiaan, jota hän aikoo havainnoida. Osallistuvan havainnoinnin onnistuminen edellyttää, että tutkija pääsee osaksi ryhmää. (Vilkkä 2006, 44 - 45.)

Yleisesti ottaen, kun aineistoa kerätään havainnoimalla ja osallistumalla, saatua aineistoa voi kertyä laajasti ja tutkijan ollessa osa ryhmää, tulee pitää mielessä saadun tiedon rehellisyys ja todenmukaisuus. Havainnoinnissa on huomioitava, että tutkijan läsnäolo voi vaikuttaa muihin läsnäolijoihin ja että ilman havainnoitavien suostumusta tietoa ei saa kerätä. (Vilkkä 2006, 56 - 57.) Tässä opinnäytetyössä Lohjastuu-projektiin, koulutuksiin ja tapahtumiin osallistui aktiivisia ja aikuisia järjestötoimijoita, yrittäjiä sekä kaupungin työntekijöitä ja päättäjiä, jotka halusivat vapaaehtoisesti uudistaa ja suunnitella tulevaisuuden järjestötyötä. Voitiin olettaa, että heidän motiivinsa ja kertomansa asiat olivat aitoja ja totuudenmukaisia. Kaikki osallistujat olivat mukana omasta vapaasta tahdostaan eikä tutkijan osallistumista tapahtumiin ja keskusteluihin vastustettu.

Anttilan (2015) mukaan tutkijan tulee muutenkin lähtökohtaisesti olettaa, että hänelle kerrottu informaatio on rehellistä ja totta. Aineiston analyysissä ja yksityiskohtaisten muistiinpa-

nojen ja muun tarkkaan kirjatun aineiston tulkintaan kannattaa käyttää aikaa ja pyrkiä muodostamaan näin syvälinen ja kokonaisvaltainen käsitys asiasta. Tutkijan tulee kertoa avoimesti ja laajasti aineiston keräämisestä ja havainnoistaan. Analyysiä tehdessä ja aineistoa tulkitessa tutkijan on edettävä ilman ennako-odotuksia ja valmiita päätelmiä, tavoitteena saada näkyviin osallistujien näkökulma. (Anttila 2015, Kylmä & Juvakka 2007.)

Tämän tutkielman tekeminen alkoi keskusteluilla Lohjastuu-projektin johtajan ja projekti-koordinaattorin kanssa. He kertoivat Lohjastuu-projektin ideasta ja tavoitteista sekä projektin aikatauluista sekä siihen liittyvistä suunnitelmista ja tapahtumista. Apuomena ry:n tiloissa kahvila Punakanelissa järjestettiin joka kuun ensimmäisenä tiistaina Järjestötreffit. Ne olivat avoimia tilaisuuksia kaikille järjestö- ja yhdistystoiminnassa mukana oleville ihmisille. Tavoitteena oli tutustuttaa eri järjestöjä toisiinsa ja luoda yhteistä maaperää mahdolliselle yhteistoiminnalla ja yhteistyölle. Lisäksi ideana oli kuulla eri edustajien mielipiteitä ja pohdintaa tulevaisuudesta.

Havainnoimalla ja osallistumalla saatiin tutkimusaineistoa ajankohtaisista näkemyksistä ja ajatuksista järjestötyöstä Lohjalla. Ensimmäisenä tapahtumana oli 31.3.2015 Apuomenan Punakaneli-kahvilassa pidetyt Järjestötreffit, jossa paikalla olevien järjestöjen edustajat kertoivat omasta toiminnastaan sekä toiveistaan. Tilaisuudessa pohdittiin, kuinka yhteistä toimintaa eri tahojen välillä voitaisiin mahdollisesti luoda ja lisätä. Tilaisuudessa esiteltiin Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymä Luksian ja Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian Ennakointi-projekti (aiheena tulevaisuuden ennakointi ja sen työvälineet). Järjestöjen edustajat pohtivat ryhmätöinä mikä on tilanne järjestötyössä tänään ja mitä se voisi olla tulevaisuudessa? Erityisesti yhteistyö sekä voimavarojen ja yhteisten tapahtumien järjestäminen nousi teemana esiin.

Samoilla järjestötrefeilla puhuttiin myös opinnollistamisesta, jolla voitaisiin yhdistää eri alojen opiskelijoita ja järjestöjä. Tämän avulla järjestöt voisivat tarjota opintoihin sopivaa työharjoittelua, joka voitaisiin hyväksi lukea opintojen suorittamiseen, samalla tarjoten oikeaa työkokemusta. Näin järjestöt voisivat saada tekijöitä toimintaansa, ainakin projektikohtaisesti, ehkä jopa pidemmäksi aikaa, sillä monen järjestön haasteena on nimen omaan vapaaehtoisten tekijöiden vähyys sekä uusien jäsenten saaminen mukaan toimintaan.

Yleisenä mielipiteenä oli, että samat ihmiset ovat mukana useamman järjestön toiminnassa ja että valtaosa tekijöistä ovat eläkeikäisiä. Aikaa ja voimia vapaaehtoistyöhön on siis rajallisesti. Suuri osa järjestöistä eivät myöskään panosta markkinointiin tai julkiseen viestintään kovin aktiivisesti. Tapahtumista ja toiminnasta julkaistaan tietoja paikallislehtien seurapalstoilla sekä omaan toimintaan liittyvissä jäsenlehdissä ja -julkaisuissa. Näin ollen tietoisuus järjestöjen toiminnasta ja tavoitteista voi olla rajattua ja pienimuotoista. Yhteisen toiminnan

kehittäminen ja laajentaminen voisi mahdollisesti myös helpottaa taloudellista panostusta sekä säästää aikaa ja voimia tekijöiltä.

Toinen tapahtuma oli 5.9.2015 Järjestösirkus. Tilaisuus kokosi yhteen useita järjestöjä ja palvelujen tarjoajia Lohjantähden torille ja sisätiloihin. Tilaisuutta markkinoitiin suoraan järjestöille, yhdistyksille ja paikalliselle lehdistölle. Tapahtumasta ilmoitettiin suoramainonnalla, lehti-ilmoituksilla, julisteilla sekä sosiaalisessa mediassa. Järjestösirkus järjestettiin samaan aikaan Lohjan Syysmarkkinoiden kanssa, jotka olivat 4. - 5.9.2015. Markkinatapahtumat yleisesti saavat ihmisiä liikkeelle, näin ollen tarjoten erinomaisen tilaisuuden saada näkyvyyttä ja kontaktia kansalaisiin. Viisitoista paikallista järjestöä ja yhdistystä kertoivat toiminnastaan ja esittelivät palvelujaan ja tuotteitaan tapahtumassa.

Kolmas tapahtuma oli Yhteistyössä tulevaisuus 2 -seminaari 15.9.2015, joka saattoi yhteen järjestöjen ja yhdistysten edustajia ja kaupungin sekä yritysten edustajia. Tavoitteena oli keskustella ja pohtia minkälainen on lohjalainen järjestökenttä nyt ja tulevaisuudessa. Seminaarin tarkoituksena oli kartoittaa kaikille yhteisiä haasteita palvelujen tarjoamisessa, lisätä tietoa eri toimijoiden tekemästä työstä ja luoda pohjaa yhteistyölle, jonka avulla voitaisiin mahdollisesti lisätä kansalaisten hyvinvointia.

Seminaariin osallistui useita järjestöjä ja yhdistyksiä, paikallisia yrityksiä ja oppilaitoksia. Seminaarikeskusteluihin osallistui järjestö- ja yhdistysväkeä ja Lohjan kaupungin työntekijöitä ja luottamushenkilöitä. Keskusteluita oli kolme, joista ensimmäisen teema oli: "Tukea ja toimintaa - asukkaiden hyvinvoinnin vahvistajat. Julkisten palvelujen rinnalla järjestöt täydentävät huolenpitoa heikommista. Vertaistuen voimalla iloa ja apua arkeen. Etujen valvontaa ja työllisyyspolkujen avaamista". Toinen keskustelu käsitteli tärkeitä aiheita otsikolla: "iloa elämään, luovuus kukkimaan. Harrastusyhdistyksistä kokonaisvaltaista hyvää oloa elämään". Kolmannen keskustelun aiheet kokosivat yhteen koko projektin ytimen: "Yhteistyön mahdollisuudet. Yhteistyön monet muodot. Lohjalaisten hyvinvoinnin lisääminen. Lohjan kaupungin palveluiden ja yhdistysten toiminnan yhteys. Hyvien toimintamallien monistaminen". (Innodea 2016.)

Ennen keskusteluiden alkua tilaisuudessa oli myös mahdollista tutustua ja verkostoitua eri toimijoiden kesken. Esittelypöydistä järjestöt, yhdistykset ja yritykset tarjosivat tietoa ja materiaalia toiminnastaan ja palveluistaan. Tapahtuma toimi ikään kuin pienimuotoisena messutapahtumana, jossa käytiin vapaata keskustelua ja kierreltiin tutustumassa lohjalaiseen hyvinvointipalveluiden ja yhdistysten monimuotoisuuteen. Mahdollisuus uusien kumppaneiden ja yhteistyötapojen löytymiseen tarjottiin.

Seminaarin keskusteluissa nousi esiin vahvasti ikääntyvä väestö ja kansalaisten sekä palvelujen tavoitettavuus. Esiin nousi ajatus, olisiko nykyistä hyvinvointia edes olemassa ilman järjestöjen ja yhdistysten työpanosta. Tilaisuuden ja keskusteluiden vahvasti positiivinen ilmapiiri saivat aikaan onnistuneita kohtaamisia ja uudet yhteistyöprojektit ja -kumppanit hahmottuivat. Yhteinen toive ja tahto oli lisätä yhteistyötä ja yhteistoimintaa eri tahojen välillä. Esimerkkeinä monen seuran ja yhdistyksen yhteistoiminnasta toimivat Laavujen kierros, Tena- vatohinat sekä monen yhdistyksen tarjoama kuntouttava työtoiminta. Seminaarikeskusteluissa ideoitiin muun muassa palvelutoripäivää iäkkäille, jolloin asiakas voisi saada apua arkielämän ongelmiin sekä tietoa palveluista, kirjastoista, jotka tarjoavat tiloja käyttöön sekä lainaavat AV-välineistöä yhdistyksille.

Keskusteluissa mainittiin myös Lohjastuu-projektin aikana internetiin tuleva järjestöportaali, joka kokoaa yhteen tietoa lohjalaisista yhdistyksistä ja järjestöistä sekä heidän tarjoamistaan palveluista. Kaikkien tahojen toiveena oli elävöittää Lohjan toria ja kaupungin liikuntastrategian tavoitteena on aktivoida kansalaisia liikkumaan. Yhteistyötä, tarmoa ja innovatiivista otetta peräänkuulutettiin, jotta kaikki tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Yhteistyö, keskustelu ja positiivinen ilmapiiri kuitenkin nähtiin alkuna yhteisen hyvinvoinnin kasvulle.

4.2 Kirjallisuuskatsaus

Tässä opinnäytetyössä opinnäytetyön tekijän havainnointi ja osallistuminen eivät tuoneet riittävästi teoria- ja tutkimustietoa. Tutkimuksen ja pohdinnan tueksi tehtiin myöhemmässä vaiheessa kirjallisuuskatsaus, joka toteutettiin Laurea Finna - ja Medic - tietokannoista sekä Googlesta. Osa aineistosta on haettu jo tutkimuksen alussa Laurea Finna - ja Lohjan kaupungin kirjaston Lukki Finna - tietokannoista. Tavoitteena oli opinnäytetyön alkuvaiheessa löytää aineistoa ja teoreettista tietoa kolmannelta sektorista, vapaaehtoistyöstä, järjestötyöstä ja sen arvioinnista, johtamisesta ja markkinoinnista.

Näistä aiheista löytyy valtavasti tietoa ja hakukriteereiden rajaaminen oli tärkeää ja pakollista siinä vaiheessa, kun tämän opinnäytetyön teorian, pohdinnan sekä havainnoinnista ja osallistumisesta saadun tiedon tukemiseksi ja vahvistamiseksi, tehtiin kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli saada tietoa nimenomaan hankkeista tai projekteista, joissa tutkimuskohteena on ollut yhteistyö tai kehittämistyö yhteiskunnan eri toimijoiden välillä. Tässä vaiheessa opinnäytetööhön valikoitui mukaan viisi hanketta tai tutkimusta.

Aineiston etsintä aloitettiin Laurea Finna - tietokannasta hakusanalla kolmas sektori. Rajauksena oli vuosi 2005 ja sen jälkeen julkaistut kirjat. Osumia tuli 90. Tähän opinnäytetööhön soveltuvia hankkeita ja tutkimuksia löytyi yksi, joka hyväksyttiin mukaan: HYVE-projektista pysyvään kehittämiskumppanuuteen.

Seuraavaksi tehtiin Laurea Finnasta tarkennettu haku. Hakusanoina järjestö* AND hoito*, rajauksena aiheena, julkaisuvuosi 2007 ja uudemmat kirjat, artikkelit ja muut. Osumia tuli 58. Niistä ei kelpuutettu mukaan mitään. Ainoa soveltuva tutkimus oli Puikkosen (2011) opinnäytetyö ”Monimuotoista muutosvoimaa”. Sen sisällysluettelosta löydettiin kuitenkin maininta ”Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen 2008 - 2011” hankkeesta. Manuaalisella haulla Googlesta löytyi Hakolammen (2010) pro gradu ”Verkostoituminen Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen -hankkeessa”, joka otettiin mukaan tähän opinnäytetyöhön.

Seuraavaksi aineiston etsintä tehtiin Laurea Finnasta samoilla rajoituksilla, mutta hakusanoina olivat vapaaeht* AND hoito*. osumia 13, joista ei kelpuutettu mukaan yhtäkään. Seuraavana olivat hakusanat vapaaeht* AND sosiaali* ja osumia tuli 33. Mukaan valikoitui Rantasen, Kangaspunnan ja Laanterän (toim.)(2007) tutkimus Senet-hankkeesta ”Ilo toimia yhdessä - Uusia näkökulmia hyvinvointipalvelujen tuottamiseen”.

Medic-tietokannasta tehtiin aineistohaku sanoilla vapaaeht* AND julkinen sektori, rajauksena asiasana sekä vuosi 2007 ja myöhemmin julkaistut aineistot. Osumia oli seitsemän, joista mukaan otettiin Granholmin (2008) pro gradu ”Julkisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö ikääntyneiden kotihoidossa” sekä Simonsenin (2013) väitöskirja ”Health promotion in local contexts and enabling factors: a study of primary healthcare personnel, local voluntary organisations and political decision makers”.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin pääosin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus on erityinen ja järjestelmällinen tapa tutkia tiettyä ilmiötä tai toimintaa. Sen avulla voidaan selvittää ja kuvata halutusta aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja tuloksia sekä näiden avulla liittää oma tutkimus asian mukaiseen tutkimuskenttään. Kirjallisuuskatsauksen tulisi olla toistettavissa ja kerätyn aineiston riittävän kattava, laaja-alainen ja ajankohtainen. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tarjota selkeä kokonaiskuva suoritettavan tutkimuksen aihealueesta tai asiakokonaisuudesta. (Stolt, Axelin & Suhonen 2015, 7.)

Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa yleisesti kolmeen eri tyyppiin. Yksi on kuvaileva katsaus, toinen systemaattinen katsaus ja kolmas määrällinen meta-analyysi tai laadullinen meta-synteesi. (Stolt ym. 2015, 8.) Tämä opinnäytetyö pohjautuu kuvailevaan eli narratiiviseen katsaukseen. Tavoitteena on liittää tämä opinnäytetyö sen aihealueisiin liittyviin aikaisempiin tutkimuksiin ja hankkeisiin. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on nimenomaan selvittää aiheeseen liittyvää aikaisempaa tutkimustietoa ja tuloksia, niiden laajuutta, syvyyttä sekä määrää. (Stolt ym. 2015, 9 ; Salminen 2011, 6 - 7.) Kuvaileva katsaus voidaan toteuttaa eri tavoin ja tyypillisimpiä tapoja ovat, esimerkiksi perinteinen narratiivinen katsaus, kriittinen

katsaus, kartoittava katsaus, scoping katsaus, yleiskatsaus ja state-of-the-art katsaus (Stolt ym. 2015, 9.)

Perinteinen narratiivinen katsaus keskittyy kuvaamaan aiheeseen liittyvää viimeaikaista tutkimusta tai selittämään ja tulkitsemaan tietyn aihealueen tutkimusta ja siitä saatuja johtopäätöksiä. Usein sen toteuttamistapa on yleiskatsaus, jonka avulla on tarkoitus selvittää ja tiivistää tutkittujen aiheiden ja niistä aiemmin tehtyjen tutkimuksien ominaispiirteitä. (Salminen 2011, 7.) Tutkimusmenetelmänä narratiivinen yleiskatsaus ei ole välttämättä kovin systemaattinen eikä objektiivinen, jolloin sen luotettavuus ja käyttöarvo voivat olla heikkoja. Sen avulla voidaan kuitenkin selvittää ja esittää ajankohtaista tietoa ja kuvausta tutkittavasta aiheesta ja ilmiöstä yleisellä tasolla, herättää keskustelua ja tunnistaa yhteiskunnassa käynnissä olevia prosesseja ja kiinnostuksen kohteita. (Stolt ym. 2015, 12 ; Salminen 2011, 7.)

5 Tutkimustulokset

Tämän opinnäytetyön pyrkimyksenä oli selvittää mitä haasteita järjestöt kokevat heillä nykyään olevan sekä miten järjestötyötä voisi johtaa ja markkinoida, jotta haasteisiin olisi mahdollista vastata. Ajankohtaista ja paikallista tutkimustietoa kerättiin Lohjastuu-projektin Järjestötreffeiltä aiheenaan järjestötyön tulevaisuus ja ennakointi, Järjestösirkuksesta, jossa eri lohjalaiset järjestöt ja yhdistykset esittelivät toimintaansa sekä Yhteistyössä Tulevaisuus 2-seminaarista. Kirjallisuutta sekä tutkimustietoa löytyy laajasti niin järjestötoiminnasta ja julkisista palveluista kuin myös erilaisista sosiaali- ja terveysalan hankkeista ja projekteista.

Järjestöjen merkittävimpiä haasteita tämän tutkimuksen perusteella ovat vapaaehtoisten saaminen mukaan toimintaan, palvelujen ja toiminnan tekeminen tunnetuksi sekä resurssien vähyys. Tässä opinnäytetyössä selvitettiin niitä keinoja ja ajatuksia, joilla Lohjastuu-projekti yhdessä Lohjan kaupungin ja yrittäjien kanssa, voisivat mahdollisesti kehittää toimintatapojaan sekä vastata esille nouseisiin haasteisiin. Yhteistyö, opinnollistaminen ja tiedon tarjoaminen ja tiedottaminen nousivat tutkimuksen aikana selkeästi esille.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset vahvistavat sitä ajatusta, että yhteistyö eri toimijoiden välillä on kannattavaa. Yhteistyöhön pyrkiminen antaa paremman kokonaiskuvan palveluiden tarjonnasta sekä sen tarpeesta kansalaisen ja asiakkaan näkökulmasta. Sen kehittäminen lisää yhteisöllisyyttä ja yhteisvastuuta, aktivoi ihmisiä toimintaan ja lisää parhaassa tapauksessa yksilöiden vaikutusmahdollisuuksia. Yhteistyön avulla avoimuus ja vuoropuhelu lisääntyvät ja on mahdollista säästää resursseja. Nämä tutkimukset tuovat esille sen seikan, että toimivassa kansalaisyhteiskunnassa terveyden edistäminen ja sen ylläpitäminen vaatii niin julkisen, yksityisen kuin kolmannen sektorin olemassaoloa ja panostusta.

Yhteenvedona kirjallisuuskatsauksen tutkimukset käsittelevät seuraavia aiheita:

Simonsenin (2008) tutkimuksen mukaan, on tarvetta tutkia ja kehittää monitahoista yhteistyötä sekä tapoja kansalaisten terveyden edistämiseen ja ylläpitoon. Paikallinen työ, joka tähtää yksilöiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, tarvitsee julkisen sekä kolmannen sektorin panosta ja niiden välisen yhteistyön rakentamista ja vahvistamista. Tutkimuksessa todettiin, ettei järjestöjen tietämystä eikä osaamista hyödynnetä tarpeeksi yhteiskunnan poliittisessa päätöksenteossa. Olisi hyödyllistä kehittää tapoja ja keinoja, joilla erilaiset paikalliset toimijat voisivat osallistua sekä vaikuttaa omalla alueellaan käytäviin keskusteluihin ja päätöksiin. Julkisella puolella ei aina ohjata resursseja toimintoihin, joilla mahdollistettaisiin yhteinen työskentely tai toiminta alueellisten julkisten palveluntuottajien sekä järjestöjen välillä. (Simonsen 2008, 76 - 85, 105 - 106.)

HYVE-projekti onnistui luomaan eri toimijoiden välille pysyviä yhteistyömuotoja sekä luottamukseen perustuvaa kehittämiskumppanuutta. Projektiin varattiin aikaa, joka auttoi osaltaan luomaan pitkäjänteistä työskentelyä, sitoutumista ja osallisuutta kaikkien paikallisten toimijoiden kesken. Niukkoja resursseja opittiin yhdistämään ja kohdentamaan tarkemmin. Paikallisten järjestöjen rooli kansalaisten hyvinvoinnin tukijana tunnustettiin. Ajatus monitoimijuudesta, verkostoitumisesta ja yhteistyöstä vahvistui. (Särkelä 2005, 25 - 26.)

Rantanen, Kangaspunta ja Laanterä (2007) toteavat Senet-hankkeen rakentaneen yhteistointaverkostoa eri toimijoiden välille ja mahdollistanut lisääntyneen vuoropuhelun ja toiminnan muotojen käyttämisen niin julkisen, yksityisen kuin myös kolmannen sektorin välille. Tutkimuksessa todettiin, että järjestö- ja yhdistystyötä tarvitaan enenevässä määrin tulevaisuudessa. Kunnat eivät yksinään pysty vastaamaan kaikkiin kansalaisten hyvinvointia edistäviin tarpeisiin. Järjestöt taas tiedostavat vähäiset resurssinsa, vaikutusmahdollisuutensa ja vähäiset jäsenmääränsä. Yhteistyön hyödyllisyys osoitettiin hankkeessa selvästi. (Rantanen ym. 2007, 31 - 33.)

Granholm (2008) osoitti tutkimuksessaan, että kotihoito ja kolmannen sektorin toimijat ovat molemmat tarpeen, jos halutaan ylläpitää ja edistää ikääntyneiden terveyttä sekä lisätä heidän pärjäämistään kotiooloissa. Näin voidaan vähentää päällekkäisyyksiä ja säästää resursseja. Toimiva yhteistyö vaatii kuitenkin eri tahojen merkityksen tunnustamisen ja huomioimisen. Yhteistyöhön tulee panostaa riittävällä tiedottamisella ja toisiin toimijoihin tutustumisella. Tässä tutkimuksessa tähdennettiin, että julkisen sektorin esimiesten tulisi edistää kannustavaa ja osallistumisen mahdollistavaa työnteoa. Yhteiskunnassa tulisi myös vahvistaa ja tukea vapaaehtoisten sekä omaisten tekemää työtä. (Granholm 2008, 47 - 51.)

Hakolampi (2010) selvitti tutkimuksessaan verkostoitumisen hyötyjä ja haasteita, joka oli osa Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen-hanketta. Tässä tutkimuksessa nousee esille sitoutuneisuuden ja yhteistyöhalukkuuden merkitys. Yhteistyön rakentamiseen ja verkostoitumiseen innostuneet yksilöt kokivat hyötyjen olevan merkittäviä omalle työlleen. Päivittäinen työnteko helpottui, koska he olivat tutustuneet uusiin ihmisiin ja tiedon saaminen oli tehostunut ja laajentunut koko palvelurakenteesta ja monitahoisesta työkentästä. Verkostoitumista vastaan olleet kokivat prosessin liian paljon aikaa vaativaksi. Tutkimuksesta voitiin kuitenkin päätellä, että verkostoituminen on kannattavaa, koska se vähentää byrokratiaa, tehostaa yhteisöllistä toimintaa, lisää aktiivisuutta ja yleistä ymmärrystä sekä lisää vastuunottoa omasta työstä ja asiakkaista. (Hakolampi 2010, 89 - 91.)

6 Johtopäätökset ja pohdinta

6.1 Johtopäätökset

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena tässä opinnäytetyössä oli selvittää haasteita, joita järjestöt kokevat heillä olevan. Yleisesti ottaen niiden todettiin liittyvän vapaaehtoisten tekijöiden vähyyteen, resurssipulaan, päällekkäisten toimien ja palveluiden tarjoamiseen sekä toiminnan jatkuvuuteen ja mielekkyyteen. Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, millä keinoin haasteisiin voitaisiin vastata.

Tässä työssä perehdyttiin järjestön itsearviointiin, johtamiseen ja markkinointiin sekä Lohjastuu-projektiin, jonka tavoitteena erityisesti, oli yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden välillä. Näiden keinojen avulla voisi olettaa, että järjestöjen ja yhdistysten toimintaa voisi ylläpitää ja kehittää edelleen tulevaisuudessa. Niiden avulla voidaan todentaa niitä haasteita, joita on olemassa mutta myös keinoja, joilla niihin voi puuttua.

Järjestöissä oman toiminnan arviointi antaa tietoa, jonka avulla resurssien kohdentaminen on selvempää. Arvioinnin tulokset auttavat säästämään voimavaroja ja antavat tietoa sekä tarjoavat kokonaiskäsityksen järjestön toiminnasta tekijöille itselleen ja muille.

Tässä opinnäytetyössä pohdittiin järjestön johtamista, jossa keskityttiin viestinnän merkitykseen. Sen tulisi olla tarkoituksella tehtyä, vaikuttavaa ja avointa kommunikaatiota niin sisäisesti kuin ulkoisestikin. Onnistuneella viestinnällä tehdään tunnetuksi järjestön toimintaa ja ideologiaa ja sen avulla voidaan kertoa järjestön osaamisesta ja onnistumisista, jotka luovat positiivisia mielikuvia. Johtamisesta on kiinni myös järjestöjen sekä julkisen sektorin työntekijöiden ja yksityisten yritysten mahdollisuudet kehittää yhteistyötä ja uusia toimintatapoja.

Markkinoinnin avulla järjestöt saavat näkyvyyttä ja voivat esitellä palveluitaan ja visioitaan. Sen avulla voidaan houkutella uusia jäseniä ja yhteistyötahoja. Markkinoinnin avulla voidaan myös tähdätä nykyisten asiakassuhteiden sekä omien jäsenien ja työntekijöiden motivoimiseen ja mielenkiinnon ylläpitämiseen.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksissa tähdennettiin yhteistyön merkitystä eri sektoreiden välillä. Kaikissa todettiin, että tulevaisuudessa tarvitaan eri tahojen monialaista osaamista ja yhteistyötä, jotta kansalaisten hyvinvoinnin palvelut voidaan turvata. Yhteistyön avulla eri tahot saavat ajankohtaista ja todenmukaista tietoa yhteiskunnasta ja kansalaisistaan. Lisääntynyt tieto auttaa muodostamaan kokonaiskuvaa palvelurakenteesta ja sen toiminnoista. Yhteistyö lisää myös yhteisöllisyyttä ja yhteisvastuuta. Yhteistyö ja sen kehittäminen vaatii kuitenkin aikaa ja motivaatiota. Järjestöjen, vapaaehtoisten ja omaisten tekemä työ ja panostus tulisi myös laajemmin tunnustaa. Sitä tulisi arvostaa ja tukea.

6.2 Pohdinta

Opinnäytetyössä perehdyttiin kolmanteen sektoriin palveluiden tuottajana sekä ideaan kansalaisyhteiskunnasta, jossa palveluita voidaan tarjota ja joka aktivoisi kansalaisia toimiaan yhteiskunnan, itsensä ja muiden hyväksi. Yhteisvastuun lisääminen ja sen vahvistaminen konkreettisilla tavoilla sekä yhdessä tekeminen voivat vähentää päällekkäisyyksiä sekä säästää yksittäisen järjestön voimavaroja ja resursseja. Lohjastuu-projekti oli mittava hanke, joka esimerkkinä onnistui kokoamaan paikallisia järjestöjä, yhdistyksiä, yrittäjiä sekä kaupungin yhteen. Projektina se itse oli hyvin organisoitu ja suunnitelmallisesti etenevä prosessi, jonka aikana eri tahoille ja toimijoille luotiin kanavia ja mahdollisuuksia pohtia tulevaisuutta ja yhteistyötä Lohjalla. Tapahtumat ja tilaisuudet olivat hyvin markkinoituja ja toivat hyvin esille eri järjestöjä ja toimintaa kansalaisille. On tärkeää luoda mahdollisuuksia yhteistyöhön ja avoimeen kommunikaatioon, jotta vapaaehtoistoiminta voi jatkua eri järjestöissä ja yhdistyksissä.

Järjestöjen ja yhdistysten haasteena on saada tekijöitä, varsinkin kun väestö ikääntyy ja palveluiden tarve lisääntyy. Lohjastuu-projekti onnistui luomaan vuoropuhelua eri tahojen välillä ja sai aikaan innostusta yhteisiin hankkeisiin ja kehittämistyöhön, niin järjestöjen välillä kuin myös kaupungin ja paikallisten yritysten. Projekti vastasi toiveisiin ja niihin odotuksiin, joita Lohjastuu-projektille asetettiin. Paikalliset järjestöt, yrittäjät ja julkinen sektori ilmaisivat selkeästi halunsa kehittää mielekästä ja asiakaslähtöistä toimintaa ja palveluita kansalaisille. Lohjalla on suuri määrä vapaaehtoista työtä, joista yksilön on mahdollista valita itselleen sopiva tapa toimia. Varsinkin nuorten aktivoiminen on tärkeää ja suunnitelmallista järjestöjen hyödyntämisestä opiskeluissa ja työkokemuksen saamisessa ovat järkeviä.

Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena tässä työssä oli pohtia, miten järjestötyötä voisi johtaa ja kehittää, jotta tulevaisuuden haasteisiin voitaisiin mahdollisesti vastata. Merkittävänä keinona nousee esille yhteistyön tekeminen ja avoimuuden lisääminen eri toimijoiden välillä. Järjestöjen kannattaa panostaa arviointiin, sillä sen avulla voi saada hyödyllistä tietämystä omasta toiminnastaan, sen hyödyistä ja vaikutuksista. Tietoa ja mielipiteitä tulee kerätä niin työn tekijöiltä kuin myös asiakkailta. Lisääntynyt ymmärrys auttaa suunnittelemaan toimintoja niin, että se vastaa kysyntää. Näin voidaan ohjata resursseja sellaiseen toimintaan, joka perustuu asiakaslähtöisyyteen sekä lisää työn mielekkyyttä ja sitoutumista järjestöön.

Onnistuneen johtamisen tärkeitä osa-alueita ovat myös kommunikaatio ja yhteistyö. Menestyksekkääseen johtamiseen voidaan oletettavasti yhdistää myös markkinoinnin tärkeys. Järjestön johtamisen ytimeen liittyy keskeisesti toiminnan ja ideologian tekeminen tunnetuksi sekä positiivisten mielikuvien luominen sen toiminnasta ja vaikuttavuudesta. Järjestön viestintä ja sen arvojen edistäminen kuuluvat kaikille. Markkinointi on parhaimmillaan tapa ajatella ja organisoida työtä ja tapahtumia, joiden avulla voidaan saavuttaa niitä tavoitteita, joita järjestö on itselleen asettanut. Markkinointi oletettavasti muuttaa muotoaan tulevaisuudessa. Sosiaalinen media ja sen eri kanavat tarjoavat nopeaa tiedon- ja ajatuksenkulkua ihmisten välillä. Erilaisia sosiaalisia yhteisöjä muodostetaan perheen ja ystävien lisäksi.

Tämän opinnäytetyön myötä on merkittävää huomioida, että Lohjastuu-projektin toiminta eri tahojen yhteistyön lisäämiseksi ja vahvistamiseksi sekä kansalaisille tarjottavien palvelujen kehittäminen jatkuu. STEA:n jatkotuki mahdollisti projektin pohjalta Kansalaistoiminnan keskuksen avaamisen Lohjalle. Järjestötreffit-tapaamiset sekä Palvelutoripäivät jatkuvat keskuksen ja Apuomena ry:n toimesta. Järjestöjen ja yhdistysten toiminnasta, tapahtumista sekä palveluista tiedottaminen myös jatkuu yhteisellä internet-sivustolla, www.lohjalaiset.fi.

Tulevaisuudessa tarvitaan yhteistyötä ja merkittävää panostusta kansalaisten hyvinvoinnin ja palveluiden turvaamiseen väestön ikääntyessä. Useassa kirjoituksessa todettiin, että mikään kunta eikä kaupunki voi vastata yksinään kansalaisten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista tulevaisuudessa. Merkittäviä hankkeita yhteistyön lisäämiseksi ja kehittämiseksi on tehty, mutta toisaalta voidaan pohtia jatkuuko kansalaisyhteiskunnan ja yhteisvastuun rakentuminen. Tulevat muutokset sosiaali- ja terveysalojen palvelurakenteessa ovat vielä epävarmoja ja suunnitteilla. Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi, millä tavoin kolmannen ja neljännen sektorin työtä arvostetaan ja mahdollistetaan tulevassa sote-muutoksessa ja miten paljon yhteistyöhön tullaan panostamaan muutoksen jälkeen.

Lähteet

Kirjat

Granholm, T. 2008. Julkisen ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö ikääntyneiden kotihoidossa. Pro Gradu. Tampere: Tampereen yliopisto.

Hakolampi, T. 2010. Verkostoituminen Muutosvoimaa vanhustyön osaamiseen-hankkeessa. Pro Gradu. Helsinki: Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu.

Harju, A. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Satakunta. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Hirsjärvi, S., Remes, R. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Tammi.

Iivonen, A. 2011. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. OK-opintokeskus.

Juvakka, J. & Särkelä, R. 2009. Artikkelin nimi. Teoksessa Koskinen-Ollonqvist, P., Paija, L., Pantzar, J.A., Saikkonen, P. & Savolainen, N. (toim.) Näkökulmia järjestöarviointiin. Järvi-hanke. Helsinki: Hansaprint Oy, 3-4.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vai-he vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karreinen, L., Halonen, M. & Tennilä, M. (toim.) 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Vihreä Sivistysliitto ry. Helsinki: Eura Print Oy.

Koskinen-Ollonqvist, P., Paija, L., Pantzar, J.A., Saikkonen, P. & Savolainen, N. (toim.) 2009. Näkökulmia järjestöarviointiin. Järvi-hanke. Helsinki: Hansaprint Oy.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Märkjärvi, L. 2012. Järjestöjohtamisen pyörteissä. Ankkuriksi perustehtävä, kommunikaatio ja yhteinen toimijuus. Management Institute of Finland MIT. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Nieminen, H. 2006. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Helsinki: WSOY, 215-221.

Oravasaari, T. & Järvensivu, T. (toim.) 2012. Vapaaehtoistoiminnan ja hoivayritysten kumppanuusmalli - Vapaaehtoiset kumppaneiksi (vapari) -hanke. Helsinki. Edita Prima Oy.

Piirainen, K., Kuvaja-Köllner, V., Hokkanen, J., Mannelin, K. & Kettunen, A. 2010. Järjestöjen vaikutukset. Arvioinnin kehittämistä kolmessa kuopiolaisessa järjestössä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 42. Tampere: Juvenes Print Oy.

Rantanen, M., Kangaspunta, K. & Laanterä, S. (toim.) 2007. Ilo toimia yhdessä. Uusia näkökulmia hyvinvointipalveluiden tuottamiseen (Senet-hanke). Helsinki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja - opetusjulkaisuja johtaminen 62 Julkisojohtaminen 4. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Simonsen, N. 2013. Health promotion in local contexts and enabling factors: a study of primary healthcare personnel, local voluntary organisations and political decision makers. Helsinki: University of Helsinki.

Siukosaari, A. 1999. Yhteisöviestinnän opas. Helsinki. Hakapaino.

Särkelä, R. & Tiippa, P. (toim.) 2005. HYVE-projektista pysyvään kehittämiskumppanuuteen. Hyvin-voinnin tukiverkostot julkaisuja. Sosiaali- ja terveysalan keskusliitto ry. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) 2015. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja sarja A73. Turku: Juvenes Print.

Vallo, H. & Häyrynen, E. 2014. Tapahtuma on tilaisuus - tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Tallinna: Tietosanoma Oy.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Vuokko, P. 2009. Non-profit-organisaatioiden markkinointi. Helsinki: WSOYPro Oy.

Ylikännö, M. 2011. Sopivasti työtä ja vapaa-aikaa? Tutkimuksia ajankäytöstä eri elämäntilanteissa. Sosiaali- ja terveysalan tutkimuksia 117. Kelan tutkimusosasto. Tampere. Juvenes Print. Tampereen yliopistopaino Oy.

Internet

Anttila, P. 2015. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Viitattu 23.4.2015. <https://metodix.wordpress.com/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#8.2.2.4> Laadullisen aineiston kokoaminen

Apuomena ry. 2015. Lohjastuu-projekti. Viitattu 5.3.2015. http://apuomena.fi/?LOHJASTUU-PROJEKTI_2014-2016

Apuomena ry. 2017. Viitattu 20.4.2017. www.apuomena.fi

Apuomena ry Facebook. 2017. Viitattu 19.5.2017. https://www.facebook.com/pg/apuomena/posts/?ref=page_internal

Innodea. 2015. Viitattu 7.2.2017. <https://storify.com/LOHJASTUU/yhteistyossa-tulevaisuus-2-seminaari>

Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. 2017. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 17.2.2017. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>

Lohjalaiset. 2017. Viitattu 20.4.2017. www.lohjalaiset.fi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2015. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 9.4.2015. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>

